

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Κείμενο

Το κωμικό και η σημασία του γέλιου

Από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα έχουν γίνει πολλές προσπάθειες από αξιολογούς φιλόσοφους, όπως ο Νίτσε ή ο Κάντ, να οριστεί το κωμικό, η κωμωδία και η **διαφορά** της από την τραγωδία και το γέλιο. Οι ορισμοί αυτοί, παρόλο που διαφέρουν μεταξύ τους, παρουσιάζουν πολλά κοινά σημεία.

Η κωμωδία είναι μία μίμηση των πιο συνηθισμένων ανθρώπων, όχι όμως σε όλα τους τα ελαττώματα, αλλά σε ένα, στο κωμικό. Το κωμικό δηλαδή, είναι ένα λάθος και μια ασχήμια, ανώδυνη και αβλαβής. Προκαλείται όταν **διαψεύδεται** ξαφνικά μια έντονη προσδοκία μας. Η διάψευση αφορά ένα αντικείμενο που δεν μας ενδιαφέρει σοβαρά, γιατί διαφορετικά προκαλείται θλίψη και όχι ευθυμία. Όμως, στοιχείο κωμικό μπορεί να αποτελέσει και κάτι μικρό και ασήμαντο, όταν του προβάλλουμε την αξίωση ότι είναι κάτι μεγάλο και **γεμάτο** σημασία. Ξαφνικά και απρόοπτα αποκαλύπτεται αυτό που πραγματικά είναι. Η διάψευση αυτή προκαλεί το γέλιο. Το κωμικό δεν έχει μόνο ως αντικείμενο τη σάτιρα και τα αστεία θέματα, αλλά και πένθιμα, ώστε να αφαιρεθεί κάπως το βάρος της θλίψης από ένα **θλιβερό** γεγονός και να δειχθεί μια καλοκάγαθη διάθεση παρήγορης συμπόνιας στους θλιμμένους και στους πονεμένους.

Για να καταλάβουμε το γέλιο, θα πρέπει να το τοποθετήσουμε στο φυσικό του περιβάλλον που είναι η κοινωνία. Πρέπει προπάντων να καθορίσουμε τη χρήσιμη λειτουργία του, που είναι μία κοινωνική λειτουργία.

Σύμφωνα με τον Νίτσε, γέλιο σημαίνει να είσαι χαιρέκακος, αλλά με καλή έννοια. Το γέλιο και το κωμικό μπορεί να οριστεί και ως «γκροτέσκο», δηλαδή χονδροειδές (γελοίο). Το γέλιο που προκαλείται από το γκροτέσκο κωμικό συγγενεύει με την αθώα ζωή και την απόλυτη χαρά.

Ένας άλλος τρόπος για να προκαλέσει κανείς το γέλιο είναι η σάτιρα. Η σάτιρα από τη μια μεριά **ξεσκεπάζει** την ανοησία και από την άλλη καυτηριάζει το κακό. Χαρακτηριστικό είδος σάτιρας αποτελεί ο Καραγκιόζης. Ο Καραγκιόζης είναι ο πρωταγωνιστής του ελληνικού θεάτρου σκιών. Το θέαμα αυτό έχει ρίζες στην εποχή της τουρκοκρατίας. Ο Καραγκιόζης αναπαριστά τον Έλληνα εκείνης της εποχής. Αρχικά αποτέλεσε περιθωριακό θέαμα, στα τέλη όμως του 19ου αιώνα απέκτησε νέα μορφή και περιεχόμενο. Αγαπήθηκε πολύ από τους Έλληνες γιατί μαζί με τους «συμπρωταγωνιστές» του, και κυρίως τον Χατζιαβάτη, σατίρισε έναν τρόπο ζωής με αναφορές σε όλες τις κοινωνικές τάξεις.

Ν.Δ., από την ιστοσελίδα της εφ. Το πρώτο βήμα. 1ο Πειραματικό Γενικό Λύκειο Αθηνών – Γεννάδειο, 2001-2002 (διασκευή).

ΘΕΜΑΤΑ

A1. (Μονάδες 15)

A1. Πώς εξηγείται, σύμφωνα με τον συγγραφέα, το γεγονός ότι το κωμικό δεν έχει μόνον ως αντικείμενο τη σάτιρα και τα αστεία θέματα, αλλά και τα πένθιμα; (60-80 λέξεις)

(μονάδες 15)

A2. (Μονάδες 10)

A2. Να δώσετε από έναν πλαγιότιτλο σε κάθε παράγραφο του κειμένου.

(μονάδες 10)

B1. (Μονάδες 10)

B1. α. Να γράψετε ένα αντώνυμο για καθεμιά από τις λέξεις του κειμένου με έντονη γραφή: *διαφορά, διαψεύδεται, γεμάτο, θλιβερό, ξεσκεπάζει.*

(μονάδες 5)

B1.β. Να δημιουργήσετε από μία πρόταση χρησιμοποιώντας καθεμιά αντώνυμη λέξη.

(μονάδες 5)

B2. (Μονάδες 15)

B2. «Η σάτιρα από τη μια μεριά ξεσκεπάζει την ανοησία και από την άλλη καυτηριάζει το κακό»:

1. Να αιτιολογήσετε την επιλογή της ενεργητικής σύνταξης από τον συγγραφέα.

(μονάδες 5)

2. Να μετατρέψετε την ενεργητική σύνταξη σε παθητική.

(μονάδες 10)

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

A1. Είναι γεγονός πως αρκετές φορές το κωμικό στοιχείο έχει ως αντικείμενο τη σάτιρα. Με αυτό τον τρόπο αποκαλύπτονται τα αρνητικά ή και παράδοξα στοιχεία του συλλογικού βίου, ενώ ταυτόχρονα το κοινό ψυχαγωγείται. Ωστόσο, δεν λείπουν και οι φορές που το αντικείμενο του κωμικού στοιχείου είναι κάποιο πένθιμο θέμα. Η διαχείριση ενός πένθιμου θέματος με κωμικό τρόπο αφενός στοχεύει στην άμβλυση του πόνου του κοινού αφετέρου αποσκοπεί στο να του δώσει δύναμη και κουράγιο.

A2.

Πλαγιότιτλος 1ης παραγράφου: «Οι ανά τους αιώνες προσπάθειες ορισμού της κωμωδίας»

Πλαγιοτίτλος 2^{ης} παραγράφου: «Ο ορισμός του κωμικού και οι πηγές πρόκλησης γέλιου»

Πλαγιοτίτλος 3^{ης} παραγράφου: «Η κοινωνική διάσταση του γέλιου»

Πλαγιοτίτλος 4^{ης} παραγράφου: «Το κωμικό ως “γκροτέσκο”»

Πλαγιοτίτλος 5^{ης} παραγράφου: «Τα χαρακτηριστικά της σάτιρας»

B1.α.

διαφορά ≠ ομοιότητα

διαψεύδεται ≠ επαληθεύεται

γεμάτο ≠ άδειο

θλιβερό ≠ χαρούμενο

ξεσκεπάζει ≠ καλύπτει

B1.β.

- Οι **ομοιότητες** των δύο έργων ζωγραφικής ήταν πολλές με αποτέλεσμα να είναι δυσδιάκριτο το αυθεντικό από το αντίγραφο.
- Το αποτέλεσμα της άσκησης πρέπει να **επαληθεύεται**, για να μην γίνει λάθος.
- Τα ράφια των καταστημάτων είναι σχεδόν **άδεια** μετά το τέλος των εκπτώσεων.
- Η **χαρούμενη** μελωδία πρόσφερε μια αίσθηση αθωότητας στους ακροατές του μουσικού προγράμματος.
- Το χιόνι **είχε καλύψει** όλη την έκταση ως εκεί που έφτανε το βλέμμα.

B2.

1. Με την ενεργητική σύνταξη δίνεται βαρύτητα στο υποκείμενο που ενεργεί («η σάτιρα»)

2. Μετατροπή ενεργητικής σύνταξης σε παθητική

Ενεργητική: Η σάτιρα από τη μια μεριά **ξεσκεπάζει** την ανοησία και από την άλλη **καυτηριάζει** το κακό.

Παθητική: Από τη σάτιρα από τη μια μεριά **ξεσκεπάζεται** η ανοησία και από την άλλη **καυτηριάζεται** το κακό.